

Респект

Держава, що захищає найслабших, і є оплотом прогресивних цінностей – можливо, це новий рецепт успіху лівих демократів?

Нещодавно американський журнал Foreign Policy, який зосереджується на міжнародних відносинах, вельми здивував мене таким заголовком: «Ласкаво просимо до ери Олафа Шольца західного штибу». Німецький канцлер, йшлося в статті, «представляє майбутнє прогресивної політики».

Автор статті, (британець) Джон Кампфнер, вважає, що особистий стиль Шольца містить у собі «певні риси потенційного спасителя». Його коаліція, тихо й неспішно, радикальним чином уперше модернізує німецьку економіку, тоді як орієнтація міжнародної політики зазнала кардинальних змін – а це зазвичай відбувається не частіше як раз на покоління.

Варто сказати, що успіхи вражаючі. Проте стиль Шольца – не говорити занадто багато, пояснювати ще менше й створювати враження, що все йде згідно з планом, щиро вірячи, що раціональність такої політики зрештою стане очевидною для всіх. За словами Кампфнера, це така собі «поетапна еволюція».

Для сучасного прогресивізму Олаф Шольц є симптоматичним в іншому відношенні. Управління хиткими союзами, що допускають винятково найменші компроміси з дедалі більш фрагментованим електоратом – коли лідер більше скидається на диригента – в майбутньому стане реальністю.

Стаття Foreign Policy є дотепною, проте дещо претензійною. Читаючи про «еру», можна було сподіватися, що буде окреслено щось на кшталт парадигми. Аналіз, утім, йде проти течії: основні статті, що описують діяльність уряду Шольца як історію успіху, не мають жодного підґрунтя.

Сварливі партнери

«Світлофорна коаліція» у Берліні тріщить по швах. Навіть найпростіші проєкти призводять до сварок в уряді: дивно, проте партнери чомусь вважають, що відмежовуватися одне від одного та складати враження дисфункціональної адміністрації – хитра тактика.

Упродовж трьох кварталів німецька економіка фактично переживає стагнацію, у двох навіть спостерігалось мінімальне скорочення темпів розвитку. Хоча дещо істерично, але коментатори цікавляться, чи не стане Німеччина знову «хворою людиною» Європи.

Боргове гальмо наразі нав'язує помірковану фінансову консолідацію й навіть може призвести до рецесії. З правоцентристськими «вільними демократами» в досить лівоцентристському уряді будь-який відхід від ідеологічної «фінансової дисципліни» вимагає ретельної праці.

Згідно з опитуваннями громадської думки, уряду не світить схвалення. Соціал-демократична партія Шольца має приблизно 18 відсотків. Навіть прихильники, дружні до коаліції, спантеличені специфічною діяльністю уряду: вони воліли б, аби Шольц діяв як традиційний бос, демонструючи явне лідерство, водночас тримаючи ситуацію під контролем.

Повага та залученість

Кінець серпня, Берлін, восьмий поверх канцелярії. Шольц запросив гостей на «культурний літній вечір». Серед гостей у повсякденному одязі присутні актори й акторки, відомі всім з детективного телевізійного серіалу «Місце злочину», знамениті автори, знані постаті зі світу мистецтва та літератури, які свого часу були відзначені численними нагородами, а також члени міжнародного *авангарду*.

Шольц розслаблений і випромінює впевненість людини, яка цілковито переконана: започаткований курс зрештою стане успішним. На самому початку він нагадує своє «повідомлення» з федеральної виборчої кампанії 2021 року: не можна прийняти, що звичайні люди відчують, наче не мають голосу – наче їх навіть не помічають, наче вони не мають значення.

Шольц щойно проштовхнув через Кабінет міністрів сучасний закон про громадянство, що для нього є центральним елементом модернізації Німеччини. Хто б не народився в цій країні, хто б не емігрував, ця людина не повинна вічно чекати, поки її почнуть

вважати тут «своєю».

Під час дискусій, у яких канцлер бере участь, розмова раз-по-раз повертається до загроз, які стоять перед демократією, до посилення радикальних правих сил. Партія «Альтернатива для Німеччини», згідно з результатами опитувань, набирає вельми тривожні 22 відсотки. Шольц полюбляє повертатися в далеке минуле та нагадувати, як соціал-демократи боролися за демократію й фундаментальні права навіть за часів кайзера – вони тоді були Партією боротьби за соціальний і демократичний прогрес.

Власне, швидко виникає враження, що Шольц мало думає про ідею, що соціальна демократія має стати культурно консервативною і більш конвенційною. У твердженні про те, що потрібно враховувати обурення робітничих класів, він бачить «зневагу до бідного люду». Який тоді образ робітничого класу насправді за цим стоїть? А такий, що вони антимодерністи, не можуть впоратися з розмаїттям сучасних суспільств і настільки дурні, що купилися на кілька реакційних гасел.

У чийсь уяві може зринутися карикатура (в чоловічій подобі) *пролетаріату*: пляшки з пивом на столі, гори м'яса на тарілці, капці на ногах і штани, що звисають на товстому заді. Точно і не скажеш, чого в такому реальному поклонінні робітничому класу більше – обожнювання чи презирства.

Держава, що захищає

Власне, поволі з'являється нова парадигма сучасного прогресу. В економічних і соціально-політичних термінах, там має бути більше ліве крило, ніж третій шлях.

Замість романтичних розмов про «можливості працевлаштування» й «рівність можливостей» потрібна держава, що втручається в ринки там, де вони не працюють так, як мають, держава, що інвестує в майбутнє і збільшує використання невикопних джерел енергії. Це та держава, що дає безпеку в світі з безліччю ризиків, із мінімальною заробітною платою і підтримкою профспілок – і просто з гострим відчуттям реалій життя і неповаги, на яку наражаються найслабші.

Таким чином, нова парадигма зводиться до держави, що захищає. Вона уникає пастки культурного консерватизму та порядку денного «культурної війни», з повагою до всіх, толерантного «живи й дай жити». Нікого не можна дискримінувати, кожен має право на емпатію. Давно минув той час, коли до стосунків із жінками

ставилися як до гри, сексуальне насильство вважали «дрібним правопорушенням», а дівчата автоматично мали поступатися місцем хлопцям у своїх кар'єрних устремліннях.

Насамперед не можна гнітити людей, яким і без того ведеться нелегко. Все це сьогодні є загальновизнаним, а тому немає підстав капітулювати перед тими, хто розпалює антагонізм, підживлює етнонаціоналізм або створює образи ворога, проти якого потім можна розпалювати ненависть. Соціал-демократичний електорат сьогодні є прогресивним.

Візьмімо Австрію. У червні соціал-демократи обрали Андреаса Баבלера своїм лідером. Популярний мер, достоту «один із нас», але прогресивний у питаннях культури, на яких сьогодні хайпують. За характером він належить до типу «нарешті хтось, кому можна довіряти», ще й полюбляє говорити про «політику з низів».

Власне, сучасна соціал-демократія є захисницею найслабших, адвокатом простих людей, оплотом демократії та ліберального способу життя, а також рушійною силою модернізації. Джо Байден виграв вибори президента США у 2020 році з таким порядком денним. Два роки тому на виборах у бундестаг Шольц вчинив так само, а прем'єр-міністр Іспанії, соціаліст Педро Санчес, проігнорував усі прогнози, отримавши шанс зберегти владу після загальних виборів у липні.

Цілком можливо, що це і є відповіддю на заяву в журналі Foreign Policy про «майбутнє прогресивної політики». Потоки божевілья, очевидне домінування озлобленого шаленства не повинні затьмарювати той факт, що більшість виборців надають перевагу розсудливості, а також політичним лідерам, які здатні опанувати складні балансуючі акти управління в складному світі.

Спільна публікація Social Europe і IPS-Journal

Переклад з англійської Ірини Савюк

Роберт Місік

Відень

Роберт Місік (Robert Misik) – письменник та есеїст. Публікується в багатьох німецькомовних газетах і журналах, зокрема в Die Zeit і Die Tageszeitung.

